МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
Західнодонбаський інститут

Кафедра економіки та менеджменту

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

спеціальності: 051 Економіка

освітнього рівня: перший (бакалаврський)

освітньої програми: Економіка

спеціалізації: Управління персоналом та економіка праці

Затверджено
Науково-методичною радою
Західнодонбаського інституту
ПрАТ "ВНЗ "МАУП"
від 25 червня 2020 р.

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма</td><td>заочна форма</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів 4</td><td>Галузь знань
<u>05 Соціальні і поведінкові науки</u></td><td colspan="2" rowspan="2">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Спеціальність:
<u>051 Економіка</u></td></tr>
<tr><td>Модулів - 1</td><td rowspan="5">Спеціалізація:
<u>Управління персоналом та економіка праці</u></td><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання
_____
(назва)</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 120</td><td>3-й</td><td>3-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 4
самостійної роботи студента –2</td><td rowspan="11">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
<u>бакалавр</u></td><td>34 год.</td><td>6год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>18 год.</td><td>4год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>68 год.</td><td>110 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>Іспит</td><td>Іспит</td></tr>
</table>

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств.

Завдання: вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємств; закріплення комплексу економічних знань і засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами.

Предмет: форми і методи господарювання підприємства.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати: зміст основних економічних понять і категорій (основні фонди і оборотний капітал підприємства, продуктивність праці, дохід, прибуток, рентабельність та інші), теоретичні основи та методи вимірювання показників, які характеризують промислову діяльність підприємства, особливості організації, управління, планування та прогнозування діяльності підприємства, економічну ситуацію у промисловості, перспективу розвитку промислового виробництва, основні ринкові закони на базі вивчення курсу «Економічна теорія»; технологічні процеси сучасної економіки, принципи вибору сировини, енергетичних ресурсів та раціонального розміщення підприємства з урахуванням вимог до охорони навколишнього середовища;

Вміти: якісно оцінювати ефективність заходів, спрямованих на прискорення науково – технічного прогресу, втілення інноваційного потенціалу на підприємстві, розраховувати економічний ефект від використання нових технологічних процесів і зміни технічних параметрів устаткування, будувати організаційну та виробничу структуру управління підприємством, вибирати оптимальні методики для визначення оптової ціни продукції, формувати виробничу програму підрозділів підприємства, планувати витрати підприємства, складати калькуляцію і кошторис витрат на виробництво і реалізацію виготовляємої продукції, розраховувати техніко – економічні показники діяльності промислового підприємства та його підрозділів.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 – Основні фонди і оборотний капітал, організаційні основи праці на промисловому підприємстві.

Тема 1.1 – **Теорії підприємств і основи підприємництва.**

Загальна характеристика підприємницької діяльності. Державне регулювання підприємницької діяльності. Державна реєстрація та порядок ліквідації суб'єктів підприємництва.

Тема 1.2 – **Види підприємств, їх організаційно-правові форми.**

Підприємство, його основні цілі. Класифікація підприємств. Добровільні об'єднання промислових підприємств. Типи виробництв, виробничий процес, його організація. *Устав підприємства, його склад і значення. – СР.*

Тема 1.3 – **Зовнішнє середовище господарювання підприємств.**

Основні риси, мета функціонування, права та обов'язки підприємства. Соціально – економічні та організаційні форми підприємства. Зовнішнє середовище функціонування підприємства.

Тема 1.4 – **Структура та управління підприємством.**

Сутність і функції управління підприємством як складною системою. Різновиди управління на підприємстві. Сучасні принципи управління. Методи управління виробництвом. Організаційні структури управління підприємством. Шляхи удосконалення управління підприємством.

Тема 1.5 – **Ринок і продукція.**

Ринкове середовище господарювання підприємства. Сутність і основні функції ринку. Види інфраструктури ринку. Сутність продукції та її основні характеристики. Формування виробничої програми підприємства.

Тема 1.6 – **Планування діяльності підприємства.**

Методологічні основи планування. Класифікація методів планування. Стратегія розвитку підприємства. Тактичне планування. Оперативне планування. Бізнес – планування.

Тема 1.7 – **Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці.**

Поняття про персонал підприємства. Класифікація і структура персоналу підприємства. Планування та аналіз чисельності робочого персоналу. Продуктивність праці, методи визначення продуктивності. Кадрова політика і система управління персоналом. *Баланс робочого часу. Шляхи підвищення продуктивності праці. – СР.*Принципи, функції,форми і системи оплати праці. Планування і аналіз фонду заробітної плати. *Заробітна плата на конкретних підприємствах (приклади) – СР*

Тема 1.8 – **Капітал підприємства**. **Основні виробничі фонди підприємства**.

Сутність, класифікація та структура основних фондів. Нематеріальні ресурси підприємства. Методи оцінки основного капіталу. Амортизація основних фондів. Показники ефективного використання основного капіталу. *Шляхи покращання використання основних виробничих фондів. – СР.*

Оборотний капітал підприємства.

Оборотний капітал підприємства, його склад, структура. Джерела утворення оборотних засобів. Кругообіг оборотного капіталу. Показники оборотності оборотних засобів, їх розрахунок. Нормування оборотного капіталу. *Шляхи прискорення оборотного капіталу. – СР.*

Змістовий модуль 2 – Техніко – економічні показники виробничої діяльності підприємства.

Тема 2.1 **– Економічна ефективність інвестицій.** Поняття інвестицій, їх види і класифікація. Структура капітальних витрат, джерела їх формування. Загальні принципи і етапи планування капіталовкладень підприємства. Показники абсолютної та відносної ефективності інвестиційних вкладень. *Впливання економічних ситуацій на обсяг інвестицій. – СР.*

Тема 2.2 **Інноваційна діяльність.**

Поняття і класифікація інноваційних процесів. Науково –технічний прогрес, його основні напрями. Оцінювання рівня НТП. Організаційний прогрес. Оцінювання економічної ефективності нововведень.

Тема 2.3 – **Виробнича потужність підприємства і виробнича програма.** Виробнича потужність підприємства, поняття, значення і види потужностей. Показники використання виробничої потужності, їх розрахунок. *Шляхи покращання використання показників виробничої потужності. Основні розділи виробничої програми. – СР.*

Тема 2.4. – **Організація виробництва і забезпечення якості продукції.**

Техніко – технологічна база виробництва: складові та тенденції розвитку. Класифікація виробничих процесів, типи виробництв, виробничий процес, його організація у часі. Термін виробничого циклу, пошук резервів скорочення часу на окремих етапах. Методика визначення терміну виробничого циклу при різних засобах руху предметів праці. Методи організації виробництва. Поняття якості продукції, необхідність її поліпшення. Показники якості продукції.

Методи оцінки якості продукції. Економічна ефективність підвищення якості продукції. *Методи вивчення витрат робочого часу – СР*

Тема 2.5 – **Витрати на виробництво та реалізацію продукції.** Економічна сутність показника собівартості. Класифікація витрат на виробництво по економічним елементам витрат і по кошторису витрат. Калькуляція витрат. Ціни, їх види та основні функції. Ціноутворення в ринкових умовах. *Шляхи зниження витрат на виробництво продукції. – СР.Основні принципи ціноутворення. – СР.*

Тема 2.6 – **Фінансово – економічні результати діяльності підприємства.** Поняття доходу та прибутку. Види прибутку. Економічна сутність показника рентабельності, її види. Методи розрахунку рентабельності. Сутність і значення фінансової діяльності підприємства, її задачі. Показники фінансового стану підприємств, їх розрахунок. *Шляхи збільшення прибутку на підприємстві. Розподіл прибутку на промисловому підприємстві. .Структура фінансового плану. – СР*

Тема 2.7 – **Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та**

реструктуризація.

Сутність і необхідність реструктуризації підприємства. Наслідки реструктуризації. Оціночні показники результатів реструктуризації. Види реструктуризації, їх характеристика. Розробка і здійснення програми (бізнес – плану) реструктуризації підприємства. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації.

Тема 2.8 – **Економічна безпека та антикризова діяльність.**

Змістово–типологічна характеристика економічної безпеки підприємства. Аналітична оцінка рівня економічної безпеки підприємства. Основні напрями організації економічної безпеки за окремими функціональними складовими.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Основні фонди і оборотний капітал, організаційні основи праці на підприємстві.												

Тема 1.1	4	2				2	6					6
Тема 1.2	4	2				2	6					6
Тема 1.3	4	2				2	6					6
Тема 1.4	6	2				4	6					6
Тема 1.5	6	2				4	6					6
Тема 1.6	8	2				6	6					6
Тема 1.7	10	2	2			6	8	1	1			6
Тема 1.8	12	2	4			6	10	1	1			8
МКР	2		2									
Разом за модулем 1	56	16	8			32	54	2	2			50
Змістовий модуль 2. Техніко – економічні показники виробничої діяльності підприємства												
Тема 2.1	8	2	2			4	6					6
Тема 2.2	6	2				4	8					8
Тема 2.3	10	2	2			6	8					8
Тема 2.4	8	2				6	8					8
Тема 2.5	12	4	2			6	9	1				8
Тема 2.6	10	2	2			6	9	1				8
Тема 2.7	4	2				2	8	1	1			6
Тема 2.8	4	2				2	10	1	1			8
МКР	2		2									
Разом за модулем 2	64	18	10			36	66	4	2			60
Усього годин	120	34	18			68	120	6	4			110

Питання для самоконтролю (самостійна робота)

1.Устав підприємства, його значення
2.Баланс робочого часу, його значення.
3.Шляхи підвищення продуктивності праці.
4.Заробітна плата на конкретних підприємствах (приклади)
5.Шляхи покращання використання основних фондів.
6.Шляхи прискорення оборотних коштів.
7.Впливання економічних ситуацій на обсяг інвестицій.

8.Шляхи покращання використання показників виробничої потужності.
9.Основні розділи виробничої програми.
10.Методи вивчення витрат робочого часу.
11.Шляхи зниження витрат на виробництво продукції.
12.Основні принципи ціноутворення.
13.Шляхи збільшення прибутку на підприємстві

14. Розподіл прибутку на промисловому підприємстві.

15. Структура фінансового плану.

16.Добровільні та інституціональні об'єднання підприємств.
17. Зовнішнє середовище діяльності підприємства.
18.Сучасна система управління персоналом підприємства.
19.Оцінка персоналу як важливий елемент системи управління трудовим колективом.
20. Зарубіжний досвід формування та ефективного використання трудового потенціалу підприємства.
21.Ефективність відтворення та використання основних фондів.
22.Ефективність використання оборотних коштів підприємства.
23. Шляхи підвищення ефективності використання обігових коштів.
24. Залучення іноземних інвестицій для розвитку та посилення ефективності діяльності підприємств.
25. Управління інвестиційною діяльністю підприємства.
26. Значення виробничої програми у діяльності підприємства.
27.Оцінка ефективності спеціалізації і кооперування виробництва.
28.Організаційно – економічне управління технічним розвитком підприємства.
29.Основні напрями науково –технічного прогресу в умовах ринкової економіки.
30.Планування собівартості продукції підприємства.
31.Державний нагляд за якістю продукції та внутрішньовиробничий технічний контроль
32. Маркетингова діяльність і формування програми випуску продукції
33.Чинники зростання ефективності виробництва.

34.Оцінка фінансово – економічного стану підприємства

Рекомендована література

Базова

1. Тюріна Н.М. Карвацка. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 408 с.
2. Іванова, Валентина Василівна. Планування і контроль на підприємстві: навч. посібник / В. В. Іванова. - Суми : Університетська книга, 2011. - 443 с.

3. Череп А. В. Стратегічне планування і управління: навч. пос. / А. В. Череп А.В.Сучков.-К.:Кондор,2011.-334с.
4. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: навч. пос./В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погріщук. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 304 с.
5. Економіка підприємств: підр. / Ф. В. Горбонос - К. : Знання, 2010. - 463с.
6. Гетьман О. О. Економіка підприємства: навч. пос. / О.О. Гетьман, В. М. Шаповал. - 2-ге вид. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 488 с.
7. Хмурова В.В. Менеджмент підприємницької дяльності: навч. посібник. /Київ. нац. ун-т технол.та дизайну. -К.: Центр учбової літ..2013. - 284с.
8. Хомяков В. І. Потенціал і розвиток підприємства: навч. пос. / В. І. Хомяков, В. М. Бєлінська, О. В. Федоренко. - К.: Кондор, 2011. - 432 с.
9. Джур О.Є. Економіка високотехнологічних підприємств: навч. пос. /Дніпропетровський нац. ун-т ім. О. Гончара. -Дн-ськ: Арт-Прес, 2010. -319 с.
10. Довбенко В. І. Потенціал і розвиток підприємства: навч.пос./ В. І. Довбенко, В. М. Мельник. - Львів : Львівська політехніка, 2010. - 232 с.
11. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. пос. / за ред. Ю.Г. Козака. – 3 - тє вид., перероб. та доп. - К.: Центр уч. літ. 2010.-288с.
12. Економіка підприємства : підручник для вищої школи / за заг. ред. Л. Г. Мельника. - Суми: Університетська книга, 2012. - 864 с.
13. Рульєв, В. А. Управління персоналом : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Рульєв, С. О. Гуткевич, - К.: Кондор, 2013.309с.
14. Кавун С.В. Економічна безпека підприємства: інформаційний аспект [Текст]: монографія / С.В. Кавун. - Харків: Щедра садиба плюс, 2014. - 311 с.

Організація праці

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрям підготовки__**6.030505 Управління персоналом та економіка праці** _____

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність **Управління персоналом та економіка праці**

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація____**Економіка та управління персоналом**_____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення_____**Західнодонбаський інститут**_____

(назва інституту, факультету, відділення)

м.Павлоград

Робоча програма **Організація праці** для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки **6.030505 Управління персоналом та економіка праці**,

спеціальністю **Управління персоналом та економіка праці**

.

Розробники: **Тищенко Тетяна Іванівна,**

доцент кафедри управління персоналом та менеджменту Західнодонбаського інституту МАУП, к.е.н.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри _____

Протокол від "____"_____20__ року № ___

Завідувач кафедри _____

_____ (_____)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма</td><td>заочна форма</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів 5</td><td>Галузь знань
_____0305_____
(шифр і назва)</td><td colspan="2" rowspan="2">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Напрям підготовки
6.030505 Управління персоналом та економіка праці</td></tr>
<tr><td>Модулів - 1</td><td rowspan="5">Спеціальність:
Управління персоналом та економіка праці</td><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>3-й</td><td></td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання
_____
(назва)</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 150</td><td>5-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="9">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 4
самостійної роботи студента –2</td><td rowspan="9">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
<u>бакалавр</u></td><td>52 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>0 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>82 год.</td><td>140 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td colspan="2">-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>Іспит</td><td>Іспит</td></tr>
</table>

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: формування умінь організовувати особисту роботу та працю підлеглих, складати основні види управлінської документації (згідно ОПП). Нормування праці слід розглядати як одну з найважливіших передумов правильної організації праці та заробітної плати на виробництві, безперервного зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, обґрунтованого планування роботи підприємства. отримання навичок системного підходу до оцінки економічного потенціалу підприємства.

Завдання курсу «Організація праці» не тільки дати майбутнім керівникам теоретичні й практичні положення по організації їхньої праці, але й розкрити конкретні форми й методи побудови механізму управління організацією. Необхідність нормування праці обумовлена його роллю в системі економічної роботи на підприємстві як основи планування обсягів праці, чисельності персоналу і фонду заробітної плати.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати: принципи і методи організації праці на сучасному промисловому підприємстві; значення нормування праці як елементу його організації для підвищення ефективності виробництва на підприємстві; основні напрями раціоналізації трудового процесу; яким чином відбувається встановлення норм праці на окремі види робочих процесів і операцій, що дозволяє розраховувати й витримувати необхідні кількісні та якісні пропорції праці між цехами, виробництвами, робочими місцями; методи вивчення робочого часу за способом та формою запису спостережень; які організаційні заходи впливають на створення ефективної оплати праці персоналу; загальні закономірності та методи організації управлінської праці та процесу руху документів.

Вміти: В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен: організовувати робоче місце керівника, аналізувати умови праці, розробляти заходи щодо вдосконалення трудових процесів в управлінні підприємствами, виявляти інформаційні потреби керівників, професіоналів і фахівців, розробляти заходи щодо вдосконалення інформаційного забезпечення менеджерів, аналізувати стан і ефективність делегування повноважень керівників і спеціалістів, складати проекти управлінських рішень та обґрунтовувати їх доцільність, організовувати підготовку ділових нарад і зустрічей, аналізувати стиль керівництва людьми, аналізувати ефективність роботи секретаря керівника, консультувати керівників з питань організації праці управлінського персоналу, програмувати власну професійну кар’єру.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико методологічні основи організації праці.

Тема 1.1 – **Сутність дисципліни організації праці**. Праця як об'єкт організації. Місце і значення організації праці в системі факторів виробництва. Предмет організації праці, характерні особливості організації праці в період переходу підприємств на ринкові умови господарства. Основні направлення змісту організації праці, їх характеристика. Наукові задачі організації праці на підприємстві, її значення для підвищення ефективності виробництва на підприємстві. Управління вдосконаленням організації праці.

Тема 1.2 – **Принципи і методи організації праці**. Поняття про принципи управління, їх еволюція. Принципи як вимоги об'єктивних законів управління, правила їх дотримання в практичній діяльності. Класифікація принципів і методів праці. Загальна характеристика принципів організації праці. Онтологічний взаємозв'язок із сутністю, закономірностями, природою, гносеологічний (взаємозв'язок із логікою та структурою їх наукової інтерпретації), методологічний (роль принципів у теоретичній і практичній діяльності людини) аспекти проблеми принципів управління. Об'єктивність природи та змісту принципів і суб'єктивність форми їх закріплення у свідомості як гносеологічний і методологічний "секрет" соціального управління. Класифікація принципів управління (самоуправління). Загальні, часткові, організаційно-технологічні принципи. Методи організації управлінської праці менеджера, методи праці, методи управління (самоуправління). Загальна характеристика методів організації праці менеджерів. Наукова організація праці

Тема 1.3 – **Наукові основи досліджень доцільної трудової діяльності.** Сутність системи Ф. Тейлора і її принципи. Класифікація «фаз» операцій і процесів. Метод формування раціональних операцій. Універсальні методи Ф.Гілберта (складання карт виробничих процесів, аналіз мікрорухів, хроноциклографія). Требліги як інструмент вивчення мікрорухів. Принципи організації виробництва та управління. Наукове управління за Ф.Тейлором: нормування, дослідження співвідношення часу та завдання, систематичний добір і навчання кадрів, грошові стимули. Принципи управління за А. Файолем: поділ праці, повноваження та відповідальність, дисципліна, єдиноначальність, єдність напряму, підпорядкованість особистих інтересів загальним, винагорода персоналу, централізація, скалярна мета, порядок, справедливість, стабільність робочого місця, ініціатива, корпоративний дух. Етапи становлення організації праці як науки. Особливості праці як об'єкта дослідження і вивчення. Визначення категорії «праця». Функції суспільної праці, їх характеристика. Методи організації управлінської праці менеджера, методи праці, методи управління (самоуправління). Напрями та чинники науки «Організація та нормування праці». Завдання організації праці в сучасних економічних умовах. Основні характеристики організації праці. Аналіз якості організації праці і напрями її вдосконалення на виробничому підприємстві.

Змістовий модуль 2. Раціоналізація трудової діяльності

Тема 2.1 – **Трудова діяльність: методи її досліджень і раціоналізації.** Поділ і кооперація праці на виробництві. Рівні та форми кооперації праці. Межі і критерії поділу праці. Трудовий процес як об'єкт організації праці і складова виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів. Класифікація трудових процесів за функціональною ознакою.

Тема 2.2. – **Основні напрями реалізації трудового процесу.** Етапи роботи з вивчення, проектування та впровадження раціональних прийомів і методів праці. Організація робочих місць. Ергономіка планування робчих місць. Технічне оснащення робочих місць. Удосконалювання умов праці. Класифікація робочих місць за режимами функціонування. Функції обслуговування робочого місця і їх структура. Основні вимоги до розробки робочих поз. Основні принципи раціональної організації обслуговування. Раціональна організація праці працівників на робочому місці. Колективна форма організації праці. Основні типи трудових колективів. Прогресивні форми організації праці. Багатоверстатне обслуговування.

Тема 2.3 – **Вимоги до раціоналізації розумової праці.** Аналіз та оцінювання ефективності організації управлінської праці. Основні функції управління, їх характеристика. Основні напрями діяльності з удосконалення організації праці управлінського персоналу та підвищення ефективності управління підприємством. Показники кількісного оцінювання рівня організації управлінської праці. Показники, що характеризують категорії тяжкості робіт. Умови праці і їх зв'язок з окремими напрямами науки, техніки і виробництва. Розподіл і кооперація управлінської праці. Розпорядча робота Основні види розподілу й кооперації управлінської праці. Вертикальний і горизонтальний поділ праці. Принципи професійно - кваліфікаційного розподілу управлінської праці. Інформаційно-комунікаційні аспекти розпорядницької діяльності.

Тема 2.4 – **Нормування праці як елемент її організації.** Методи нормування і види норм. Класифікація способів та методів нормування праці. Класифікація норм. Встановлення норм часу норм виробітку. Класифікація норм витрат і норм результатів праці. Структура норм часу та характеристика витрат робочого часу та за характером зайнятості робітника. Склад нормативів та вимоги до них. Нормування праці за мікроелементами. Укрупнені нормативи праці і типові норми. Розробка комплексних норм праці. Визначення норми часу в бригаді для апаратурних та автоматизованих процесів. Визначення норми часу на механізованих потокових лініях та складальних конвеєрах. Поняття встановленої норми і нормалізованого часу. Нормування управлінської праці, облік та аналіз робочого часу. Управління особистим часом (методика аналізу та особистого планування часу)

Тема 2.5 – **Організація особистої роботи спеціалістів і керівників.** Аналіз ефективності організації особистої роботи спеціалістів і керівників, вимоги до їх праці. Сучасні направлення організації особистої роботи спеціалістів і керівників особливості їх праці. Раціональна організація діловиробництва. Вимоги до раціональної організації робочих місць спеціалістів і керівників. Показники кількісного оцінювання рівня організації праці спеціалістів і керівників (коефіцієнти втілення раціональних методів праці, організації робочих місць, сумісництва трудових функцій та ін.). Нормування управлінської праці, облік та аналіз робочого часу. Управління особистим часом (методика аналізу та особистого планування часу). Встановлення норм обслуговування і норм штату (норм чисельності). Коефіцієнт зайнятості. Нормування праці службовців. Норма керованості. Продукт праці фахівця, рядових службовців, технічних виконавців.

Розділ 4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	Лаб	інд	с.р.		Л	п	Лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретико методологічні основи організації праці.												
Тема 1.1	18	6	2			10	10.5	0.5				10
Тема 1.2	18	6	2			10	20.5	0.5				20
Тема 1.3	28	6	2			20	22	1	1			20
Разом за зміст.мод.	64	18	6			40	53	2	1			50
Змістовий модуль 2. Раціоналізація трудової діяльності												
Тема 2.1	26	6	1			10	21.5	1	0.5			20
Тема 2.2	20	6	1			8	21.5	1	0.5			20
Тема 2.3	24	8	2			8	21.5	1	0.5			20
Тема 2.4	30	6	2			8	16	0.5	0.5			15
Тема 2.5	22	8	2			8	16.5	0.5	1			15

МКР	2		2									
Разом за зміст.мод.	86	34	10			42	97	4	3			90
Усього годин	150	52	16			82	150	6	4			140

Самостійна робота

1.Процес нормування на підприємстві (привести приклади).

2.Поділ і кооперація праці на виробництві.

3.Аналіз та оцінювання ефективності організації управлінської праці.

4.Умови, дисципліна, охорона і стимулювання праці.

5.Аналіз стану та якості організації праці на підприємстві.

6. Комплексне проектування організації праці та впровадження організаційних нововведень.

7. Загальні принципи державної політики у сфері нормування праці та їх нормативно – правове забезпечення.

8. Планування робіт з удосконалення організації і нормування праці.

9.Сучасне нормування праці за кордоном.

Рекомендована література

Базова

1. Кудінова М. М. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Організація праці менеджера» для студентів спеціальності 6.030601 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності». – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 70 с. [Електронний варіант]
2. Кудінова М. М. Методичні рекомендації з виконання практичних завдань з курсу «Організація праці менеджера» для студентів спеціальності 6.030601 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності». – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 20 с. [Електронний варіант]
3. Калина А.В. Організація та нормування праці на виробництві: навч. пос. / А.В. Калина. – К.:ДП «Вид. дім «Персонал», 2015. - 476 с.

Західнодонбаський інститут
Міжрегіональної Академії управління персоналом

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра економіки та менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

_____

“_____”_____20___ року

Нормування праці

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрям підготовки__**6.030505 Управління персоналом та економіка праці** _____

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність **Управління персоналом та економіка праці**

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація____**Економіка та управління персоналом**_____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення_____**Західнодонбаський інститут**_____

(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма **Нормування праці** для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки **6.030505 Управління персоналом та економіка праці**,

спеціальністю **Управління персоналом та економіка праці**

.

Розробники: **Тищенко Тетяна Іванівна,**

доцент кафедри економіки та менеджменту Західнодонбаського інституту МАУП, к.е.н.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри _____

_____

Протокол від "____"_____20__ року № ___

Завідувач кафедри _____

_____ (_____)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма</td><td>заочна форма</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів 5</td><td>Галузь знань
_____0305_____
(шифр і назва)</td><td colspan="2" rowspan="2">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Напрям підготовки
6.030505 Управління персоналом та економіка праці</td></tr>
<tr><td>Модулів - 1</td><td rowspan="5">Спеціальність:
Управління персоналом та економіка праці</td><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>4-й</td><td></td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання
_____
(назва)</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 120</td><td>7-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="9">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 4
самостійної роботи студента –2</td><td rowspan="9">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
<u>бакалавр</u></td><td>34 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>18 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>0 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>68 год.</td><td>110 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td colspan="2">-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
</table>

		іспит	**іспит**

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни. В умовах великого механізованого й автоматизованого промислового виробництва також дуже важливе дотримання прогресивного співвідношення між обсягом виробництва та необхідною кількістю і якістю живої праці. Його порушення призводить до завищення витрат та послаблення позицій підприємства у конкурентній боротьбі на ринку. Для успішного вирішення цих важливих питань необхідно в організацію виробництва впроваджувати нормування всіх наявних ресурсів. Лише на основі встановлених обґрунтованих норм витрат живої праці та матеріально-речових факторів можна визначати виробничі пропорції використання ресурсів на підприємстві. Резерви підвищення ефективності праці містяться й у відсутності нормування праці та недостатньому поширенні технічно обґрунтованих норм. Потреба у нормуванні праці виходить з необхідності точного знання фактичних витрат праці у виробництві для потреб обґрунтованого її планування. Сюди входить встановлення чисельності робітників з урахуванням професійного складу, рівня кваліфікації, правильної розстановки по окремих робочих місцях. Воно необхідне для визначення виробничих можливостей робочих місць, різного устаткування і встановлення ефективної плати за працю. Тому технічне нормування слід розглядати як одну з найважливіших передумов правильної організації праці та заробітної плати на виробництві, безперервного зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, обґрунтованого планування роботи підприємства. отримання навичок системного підходу до оцінки економічного потенціалу підприємства, розрахунку собівартості виготовлення будь – якого виробу на основі відомих початкових даних та отримання економічного ефекту від впровадження нової техніки і технології.

Завдання технічного нормування можна визначити як: встановлення нормативу часу на одиницю продукції, впровадження найбільш раціонального режиму використання устаткування, машин і механізмів, розробку найбільш раціональної структури виробничого процессу, впровадження ефективної організації праці робітника на робочому місці. Необхідність технічного нормування праці обумовлена його роллю в системі економічної роботи на підприємстві як основи планування обсягів праці, чисельності персоналу і фонду заробітної плати. В умовах високомеханізованого та високоавтоматизованого виробництва, якому притаманний високий ступінь кооперування, без них неможливе і встановлення

єдності, безперервності, узгодженості в роботі системи машин, реалізація переваг машинного виробництва.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати: принципи і значення нормування праці на сучасному промисловому підприємстві; значення технічного нормування для підвищення ефективності виробництва на підприємстві; яким чином відбувається встановлення норм праці на окремі види робочих процесів і операцій, що дозволяє розраховувати й витримувати необхідні кількісні та якісні пропорції праці між цехами, виробництвами, робочими місцями; зміст, раціональну структуру і тривалість робочих процесів у часі; методи вивчення робочого часу за способом та формою запису спостережень; виробничі плани підприємства та провідних його дільниць; які організаційні заходи впливають на створення ефективної оплати праці персоналу; яким чином визначення науково обґрунтованої потреби підприємства та його підрозділів у трудівниках різних категорій, в першу чергу — основних робітниках.

Вміти: логічно мислити, аналізувати отриманий результат з точки зору економічного прогнозування, самостійно планувати і прогнозувати техніко – економічні показники промислового підприємства; якісно оцінювати ефективність заходів, спрямованих на прискорення науково – технічного прогресу, втілення економічно обґрунтованих норм праці на підприємстві; розраховувати економічний ефект від використання нових технологічних процесів і зміни технічних параметрів устаткування, будувати організаційну та виробничу структуру управління підприємством, вибирати методики для визначення оптимальних найбільш масових трудових процесів, формувати виробничу програму підрозділів підприємства, розраховувати чисельність вивільнених робітників при впровадженні оновлених та переглянутих норм та інших техніко – економічні показники діяльності промислового підприємства та його підрозділів; встановлювати індекс зростання продуктивності праці за рахунок підвищення фактичного процента виконання норм виробітку; яким чином встановлюється економія заробітної плати при впровадженні оновлених норм; які існують напрями вдосконалення нормування праці на підприємствах Україні.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Принципи і значення нормування праці, виробничий і трудовий процеси,витрати робочого часу на підприємстві.

Тема 1.1 **Предмет, зміст і завдання дисципліни**. Сутність технічного нормування праці. Наукові засади технічного нормування. Цілі і завдання технічного нормування праці, його необхідність для підприємства. Предмет і наукові принципи дисципліни. Процес нормування праці на підприємстві. Значення технічного нормування праці для підвищення ефективності виробництва на підприємстві. Об'єкти нормування праці.

Тема 1.2 – **Трудовий процес і його складові**. Єдність трудового і виробничого процесів, кооперування та поділу праці, аналіз трудового процесу. Форми та наслідки суспільного поділу праці. Види та наслідки поділу праці на підприємстві. Склад виробничого і трудового процесів. Склад і поєднання технологічного і трудового процесів у виробничому процесі виготовлення продукції. Класифікація трудових операцій залежно від специфіки виробничого процесу та організації праці. Принципи ефективності трудових процесів, їх класифікація.

Тема 1.3 – **Витрати робочого часу і методи їх вивчення.** Класифікація витрат робочого часу. Класифікація методів вивчення робочого часу і технічні засоби спостереження. Фотографія робочого часу, її види, зміст і особливості проведення. Методика проведення хронометражу, вибір об'єкту та оптимальної кількості вимірів.

Тема 1.4 – **Норми затрат праці та їх класифікація**. Призначення та класифікація норм праці. Встановлення норм часу норм виробітку. Класифікація норм витрат і норм результатів праці. Структура норм часу та характеристика витрат робочого часу та за характером зайнятості робітника.

Тема 1.5 – **Нормативи для нормування праці.** Загальні умови і вихідні матеріали для створення нормативів та вимоги до них. Нормування праці за мікроелементами. Укрупнені нормативи праці і типові норми.

Тема 1.6 – **Методи встановлення норм праці**. Методи нормування і види норм. Класифікація способів та методів нормування праці.

Змістовий модуль 2 – Методи нормування і встановлення норм, їх аналіз.

Тема 2.1 – **Методи нормування найбільш масових трудових процесів.** Розробка комплексних норм праці. Визначення норми часу в бригаді для апаратурних та автоматизованих процесів. Визначення норми часу на

механізованих потокових лініях та складальних конвеєрах. Поняття встановленої норми і нормалізованого часу.

Тема 2.2 – **Нормування праці спеціалістів і службовців.** Встановлення норм обслуговування і норм штату (норм чисельності). Коефіцієнт зайнятості. Розрахунок норми чисельності допоміжних робітників. Нормування праці службовців. Норма керованості. Продукт праці фахівця, рядових службовців, технічних виконавців.

Тема 2.3 – **Впровадження і перегляд норм**. Склад нормативів та вимоги до них. Нормування праці за мікроелементами. Нормальна інтенсивність праці. Ступінь напруженості та ступінь швидкості праці. Оцінка темпу праці. Укрупнені нормативи праці і типові норми.

Тема 2.4 – **Організація і аналіз нормування праці на підприємстві.** Аналіз стану нормування праці на підприємстві. Перегляд норм праці. Ефективність оновлення норм. Організація нормування праці та шляхи його вдосконалення на підприємстві.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	Інд	с.р.		л	п	лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Принципи і значення нормування праці, виробничий і трудовий процеси,витрати робочого часу на підприємстві.												
Тема 1.1	6	2				4	7.5	0.5				7
Тема 1.2	9	2	1			6	10.5	0.5				10
Тема 1.3	11	4	1			6	11.5	1	0.5			10
Тема 1.4	12	4	2			6	11.5	1	0.5			10
Тема 1.5	10	2	2			6	9.5	1	0.5			8
Тема 1.6	10	2	2			6	9.5	1	0.5			8
Модульна контрольна робота	2		2									

Разом за зміст.модулем	60	16	10			34	60	5	2			53
Змістовий модуль 2. Методи нормування і встановлення норм, їх аналіз												
Тема 2.1	16	4	2			10	11.5	1	0.5			10
Тема 2.2	13	4	1			8	11.5	1	0.5			10
Тема 2.3	13	4	1			8	14.5	1	0.5			13
Тема 2.4	16	6	2			8	22.5	2	0.5			20
Модульна контрольна робота	2		2									
Разом за зміст.модулем 2	60	18	8			34	60	5	2			53
Усього годин	120	34	18			68	120	10	4			106

Питання для самоконтролю (самостійна робота)

1.Процес нормування на підприємстві (привести приклади).
2.Поділ і кооперація праці на виробництві.
3. Аналіз та оцінювання ефективності організації управлінської праці.
4. Умови, дисципліна, охорона і стимулювання праці.
5. Аналіз стану та якості організації праці на підприємстві.
6. Комплексне проектування організації праці та впровадження організаційних нововведень.
7. Загальні принципи державної політики у сфері нормування праці та їх нормативно – правове забезпечення.
8. Планування робіт з удосконалення організації і нормування праці.
9.Сучасне нормування праці за кордоном.
10.Наукові принципи технічного нормування праці на промисловому підприємстві, їх характеристика і значення для ефективної діяльності промислового підприємства
11.Робоче місце як зона поєднання виробничого і трудових процесів.
12. Умови праці.
13. Методи вивчення трудових процесів і витрат робочого часу.
14.Визначення встановлення норм та нормалізованого часу у зарубіжній практиці.
15.Норми праці та їх використання на виробництві.
16. Характеристика чинників,що обґрунтовують норми праці.
17.Методи нормування для апаратів безперервної, періодичної та циклічної дії.
18. Нормування праці управлінського персоналу в зарубіжній практиці.

19.Значення перегляду норм праці для підвищення продуктивності праці промислового підприємства.
20.Комплексне проектування в організації праці та впровадження організаційних нововведень.

Рекомендована література

1. Багрова І.В. Нормування праці: навч. посіб. / І.В. Багрова. – Дніпропетровськ: Видавництво ДУЕП, 2012. – 212 с.

2. Нормування праці / за ред. В.М.Данюка і В.М. Абрамова. – К., 2010.

3. Бухалков М.И. Организация и нормирование труда: уч. Для вузов / М.И. Бухалков; Васильков В.Г. Організація виробництва: навч. посібник – под. ред. проф. М.В. Мельник. –М.: ИНФРА –М, 2018. -416 с.

4. Верхоглядов Н.І., Ядранський Д.М., Лисенко Ю.В. Слабко Я.Я. Нормування праці: навч. –практ.пос./ Н.І. Верхоглядов, Д.М. Ядранський, Ю.В. Лисенко, Я.Я. Слабко. –К., 2009. -368 с.

5. Головач А.С., Березина Н.С., Бокун Н.Ч. Организация, нормирование и оплата труда / А.С. Головач, Н.С, Березина, Н.Ч. Бокун. – М., 2014.

6. Данюк В.М., Райковська Г.О. Нормування праці / В.М. Данюк, Г.О. Райковська. – К., КНЕУ, 2016.

7. Калина А.В.Економіка праці та соц.–трудові відносини / А.В. Калина. – К.; МАУП, 2012.

8. Лучанов С. Нормирование труда: просто о серьезном //Менеджер по персоналу. - 2012. - №12 –С.54 -64.

Західнодонбаський інститут
Міжрегіональної Академії управління персоналом

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра економіки та менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

_____

“_____”_____20___ року

Економіка праці та соціально-трудові відносини

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрям підготовки__**6.030505 Управління персоналом та економіка праці** _____

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність **Управління персоналом та економіка праці**

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація____**Економіка та управління персоналом**_____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення_____**Західнодонбаський інститут**_____

(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма **Економіка праці та соціально –трудові відносини**
для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки **6.030505 Управління персоналом та економіка праці**,

спеціальністю **Управління персоналом та економіка праці**

.

Розробники: **Тищенко Тетяна Іванівна,**

доцент кафедри економіки та менеджменту Західнодонбаського інституту МАУП, к.е.н.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри _____

_____

Протокол від "____"_____20__ року № ___

Завідувач кафедри _____

_____ (_____)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма</td><td>заочна форма</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів 10</td><td>Галузь знань

_____0305_____

(шифр і назва)</td><td colspan="2" rowspan="2">**Нормативна**</td></tr>
<tr><td>Напрям підготовки

6.030505 Управління персоналом та економіка праці</td></tr>
<tr><td>Модулів - 1</td><td rowspan="5">Спеціальність:

Управління персоналом та економіка праці</td><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів –2</td><td>**4-й**</td><td></td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання
_____
(назва)</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – **300**</td><td>**7-й**</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="9">Тижневих годин для денної форми навчання:

аудиторних – **4**

самостійної роботи студента –**2**</td><td rowspan="9">Освітньо-кваліфікаційний рівень:

<u>бакалавр</u></td><td>**104 год.**</td><td>**10 год.**</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>**32 год.**</td><td>**8 год.**</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>**0 год.**</td><td>**0 год.**</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>**164 год.**</td><td>**282 год.**</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td colspan="2">**-**</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>**іспит**</td><td>**Іспит**</td></tr>
</table>

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: формування умінь організовувати особисту роботу та працю підлеглих, складати основні види управлінської документації (згідно ОПП). Економіку праці слід розглядати як одну з найважливіших передумов раціональної організації праці та створення сприятливого клімату на виробництві, безперервного зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, обґрунтованого планування роботи підприємства. отримання навичок системного підходу до оцінки економічного потенціалу підприємства.

Завдання курсу «Економіка праці та соціально –трудові відносини» не тільки дати майбутнім керівникам теоретичні й практичні положення по організації їхньої праці, але й розкрити конкретні форми й методи побудови механізму управління організацією. Необхідність нормування праці обумовлена його роллю в системі економічної роботи на підприємстві як основи планування обсягів праці, чисельності персоналу і фонду заробітної плати.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати: Сутність і функції праці, її соціальні аспекти. Роль праці у розвитку людини і суспільства. Економічне значення праці. Форми та наслідки суспільного поділу праці. Види та наслідки поділу праці на підприємстві. Склад виробничого і трудового процесів. Принципи ефективності трудових процесів, їх класифікацію. Сутність соціально-трудових відносин. Фактори формування та оцінку соціально-трудових відносин. Сутність соціального партнерства. Механізм функціонування соціального партнерства в Україні. Міжнародний досвід соціального партнерства. Сутність ринку праці, його структуру, механізм дії і сегментацію ринку праці. Методи нормування і встановлення норм, їх аналіз,організацію нормування праці.

Вміти: логічно мислити, аналізувати отриманий результат з точки зору економічного прогнозування, самостійно планувати і прогнозувати техніко – економічні показники промислового підприємства; будувати організаційну та виробничу структуру управління підприємством, вибирати методики для визначення оптимальних найбільш масових трудових процесів. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен: організовувати робоче місце керівника, аналізувати умови праці, розробляти заходи щодо вдосконалення трудових процесів в управлінні підприємствами, виявляти інформаційні потреби керівників, професіоналів і фахівців, розробляти заходи щодо вдосконалення інформаційного забезпечення менеджерів,складати проекти управлінських рішень та обґрунтовувати їх доцільність.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Принципи і значення праці і соціально –трудових відносин на підприємстві.

Тема 1.1 **Об'єкт, предмет і завдання дисципліни**

Сутність і функції праці, її соціальні аспекти. Роль праці у розвитку людини і суспільства. Економічне значення праці.

Тема 1.2. **Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.**

Єдність трудового і виробничого процесів, кооперування та поділу праці, аналіз трудового процесу. Форми та наслідки суспільного поділу праці. Види та наслідки поділу праці на підприємстві. Склад виробничого і трудового процесів. Склад і поєднання технологічного і трудового процесів у виробничому процесі виготовлення продукції. Класифікація трудових операцій залежно від специфіки виробничого процесу та організації праці. Принципи ефективності трудових процесів, їх класифікація.

Тема 1.3. **Соціально –трудові відносини як система**

Сутність соціально-трудових відносин. Фактори формування та оцінка соціально-трудових відносин. Формування системи соціально-трудових відносин в умовах переходу до ринкової економіки.

Тема 1.4. **Соціальне партнерство**

Сутність соціального партнерства. Наймані працівники та їхні об'єднання як суб'єкти соціального партнерства. Роботодавці та їхні об'єднання як суб'єкти соціального партнерства. Механізм функціонування соціального партнерства в Україні. Міжнародний досвід соціального партнерства.

Тема 1. 5**. Ринок праці та його регулювання**

Сутність ринку праці.Склад і структура ринку праці. Механізм дії ринку праці. Сегментація ринку праці.

Тема 1.6. **Соціально –трудові відносини зайнятості.**

Соціально-економічна сутність, характер і види зайнятості населення. Методи і механізм регулювання рівня зайнятості. Два підходи до проблеми безробіття. Класифікація видів безробіття. Основні показники аналізу безробіття.

Змістовий модуль 2 – Методи нормування і встановлення норм, їх аналіз.

Тема 2.1 – **Організація і нормування праці.**

Сутність і основні напрями організації праці. Форми розподілу й кооперації праці. Класифікація робочих місць, їх організація, планування та обслуговування. Умови праці та фактори, що їх визначають. Суть і функції нормування праці. Норми праці і їх види..Класифікація витрат робочого часу. Класифікація методів вивчення робочого часу і технічні засоби спостереження. Фотографія робочого часу, її види, зміст і особливості проведення. Методика проведення хронометражу, вибір об'єкту та оптимальної кількості вимірів. Призначення та класифікація норм праці. Встановлення норм часу норм виробітку. Класифікація норм витрат і норм результатів праці. Структура норм часу та характеристика витрат робочого часу та за характером зайнятості робітника. Основні методи їх вивчення. Методи нормування праці. Загальна процедура розроблення нормативних матеріалів з праці.Управління нормуванням праці в умовах ринку. Методи нормування і види норм. Класифікація способів та методів нормування праці. Загальні умови і вихідні матеріали для створення нормативів та вимоги до них. Нормування праці за мікроелементами. Укрупнені нормативи праці і типові норми.

Тема 2.2 **Продуктивність і ефективність праці.**

Поняття продуктивності і продуктивності праці.Методи вимірювання продуктивності праці. Фактори і резерви підвищення продуктивності праці в економіці ринкового типу. Управління продуктивністю праці. Встановлення норм обслуговування і норм штату (норм чисельності). Коефіцієнт зайнятості. Розрахунок норми чисельності допоміжн их робітників. Нормування праці службовців. Норма керованості. Продукт праці фахівця, рядових службовців, технічних виконавців.

Тема 2.3 **Політика доходів і оплата праці**

Вартість робочої сили, фактори, які впливають на її формування. Доходи населення. Диференціація доходів (витрат) населення. Рівень життя, система соціальних гарантій, захисту і підтримки населення. Законодавче регулювання державних соціальних стандартів і державних соціальних гарантій в Україні.

Структура навчальної дисципліни

азви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	лаб	Інд	с.р.		л	п	лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Принципи і значення праці і соціально –трудових відносин на підприємстві.												
Тема 1.1	14	6				8	12.5	0.5				12
Тема 1.2	20	8	2			10	24.5	0.5				24
Тема 1.3	30	8	2			20	28	1	1			26
Тема 1.4	30	8	2			20	28	1	1			26
Тема 1.5	25	6	4			15	28	1	1			26
Тема 1.6	27	8	4			15	24	1	1			22
Модульна контрольна робота	2		2									
Разом за зміст.модулем	148	44	16			88	145	5	4			136
Змістовий модуль 2. Методи нормування і встановлення норм, їх аналіз												
Тема 2.1	48	20	4			24	54	2	2			50
Тема 2.2	50	20	4			26	53	2	1			50
Тема 2.3	52	20	6			26	48	1	1			46
Модульна контрольна робота	2		2									
Разом за зміст.модулем 2	152	60	16			76	155	5	4			146
Усього годин	300	104	32			164	300	10	8			282

Питання для самоконтролю (самостійна робота)

1. Сутність і функції праці, її соціальні аспекти.

2. Роль праці у розвитку людини і суспільства. Економічне значення праці.

3. Форми та наслідки суспільного поділу праці.

4. Склад виробничого і трудового процесів.

5. Класифікація трудових операцій залежно від специфіки виробничого процесу та організації праці.

6. Принципи ефективності трудових процесів, їх класифікація.

7. Сутність соціально-трудових відносин.

8. Фактори формування та оцінка соціально-трудових відносин.

9. Сутність соціального партнерства.

10. Механізм функціонування соціального партнерства в Україні. Міжнародний досвід соціального партнерства.

11.Сутність ринку праці.Склад і структура ринку праці.

12. Механізм дії ринку праці. Сегментація ринку праці.

13.Соціально-економічна сутність, характер і види зайнятості населення.

14.Методи і механізм регулювання рівня зайнятості.

15. Наукові принципи технічного нормування праці на промисловому підприємстві, їх характеристика і значення для ефективної діяльності промислового підприємства

16.Робоче місце як зона поєднання виробничого і трудових процесів.

17.Умови праці.

18. Методи вивчення трудових процесів і витрат робочого часу.

19. Визначення встановлення норм та нормалізованого часу у зарубіжній практиці.

20. Норми праці та їх використання на виробництві.

21. Характеристика чинників,що обґрунтовують норми праці.

22. Нормування праці управлінського персоналу в зарубіжній практиці.

23. Значення перегляду норм праці для підвищення продуктивності праці промислового підприємства.

24. Поняття продуктивності і продуктивності праці.

25. Методи вимірювання і резерви підвищення продуктивності праці в економіці ринкового типу.

26. Управління продуктивністю праці.

27. Вартість робочої сили, фактори, які впливають на її формування.

28. Доходи населення. Диференціація доходів (витрат) населення.

29.Рівень життя, система соціальних гарантій, захисту і підтримки населення.

30. Законодавче регулювання державних соціальних стандартів і державних соціальних гарантій в Україні.

Рекомендована література

1. Закон України „Про організації роботодавців” від 24.05.2001 № 2436-III в чинній редакції.
2. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням” від 18.01.2001 № 2240-III в чинній редакції.
3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” від 02.03.2000 № 1533-III в чинній редакції.
4. Закон України ”Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 09.07.2003 № 1058-IV в чинній редакції.
5. Богиня Д. П., Грішнова О. А. Основи економіки праці. — К.: „Знання-Прес”, 2000.
6. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003
7. Генкин Б.М. Организация, нормирование и оплата труда на промышленных предприятиях. - М.: Норма, 2008.
8. Генкин Б.М. Экономика и социология труда. - М.: Норма, 2007.
9. Герасименко О.О., Гнибіденко І.Ф., Ємельяненко Л.М., Цимбалюк С.О. „Економіка праці й соціально-трудові відносини”. Електронний дистанційний навчальний посібник.- К.: КНЕУ, 2010.
10. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник. — 3.вид., випр. і доп. — К. : Знання, 2007.
11. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник /за заг. ред. А.М. Колота. - К.: КНЕУ, 2009.
12. Есинова Н.И. Экономика труда и социально-трудовые отношения: Учеб. пособие. – К.: Кондор, 2012.
13. Завіновська Г. Т. Економіка праці. — К.: КНЕУ, 2013.

14. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003.
15. Одегов Ю.Г., Руденко Г.Г., Бабынина Л.С. Экономика труда. Учебник. В 2 т. – М.: Издательство „Альфа-Пресс”, 2007. Т.1. – 760 с., Т.2. - 924 с.
16. Экономика труда и социально-трудовые отношения / Под. ред. Н.А.Волгина, Ю.Г.Одегова. М. Издательство “Экзамен”, 2015.
17. Экономика труда и социально-трудовые отношения / Под. ред. Г.Г. Меликьяна, Р.П. Колосовой. — М.: Изд-во МГУ, 2012.
18. Экономика труда: Учебник / Под ред. проф. П.Э. Шлендера и проф. Ю.П. Кокина. — М.: Юристъ, 2014.
19. Багрова І.В. Нормування праці: навч. посіб. / І.В. Багрова. – Дніпропетровськ: Видавництво ДУЕП, 2012. – 212 с.
20. Нормування праці / за ред. В.М.Данюка і В.М. Абрамова. – К., 2010.
21. Бухалков М.И. Организация и нормирование труда: уч. Для вузов / М.И. Бухалков; Васильков В.Г. Організація виробництва: навч. посібник – под. ред. проф. М.В. Мельник. –М.: ИНФРА –М, 2018. -416 с.
22. Верхоглядов Н.І., Ядранський Д.М., Лисенко Ю.В. Слабко Я.Я. Нормування праці: навч. –практ.пос./ Н.І. Верхоглядов, Д.М. Ядранський, Ю.В. Лисенко, Я.Я. Слабко. –К., 2009. -368 с.
23. Головач А.С., Березина Н.С., Бокун Н.Ч. Организация, нормирование и оплата труда / А.С. Головач, Н.С, Березина, Н.Ч. Бокун. – М., 2014.
24. Данюк В.М., Райковська Г.О. Нормування праці / В.М. Данюк, Г.О. Райковська. – К., КНЕУ, 2016.
25. Калина А.В.Економіка праці та соц.–трудові відносини / А.В. Калина. – К.; МАУП, 2012.